

6. strateška konferenca Vrednost inovacij: Trajnostni in ciljno usmerjeni zdravstveni sistem

Inovacije v zdravstvu rešujejo življenja, kljub temu pa v sistemu še vedno ni relevantnega vrednotenja zdravstvenih tehnologij in potrebnih registrov, ki bi omogočili učinkovito obravnavo bolnikov in dostop do inovacij v zdravstvu. Manjkajo tudi spodbude zaposlenim v zdravstvu, predvsem pa vizija trajne vzdržnosti sistema, da se bo ta lahko prilagajal izzivom prihodnosti.

Ljubljana, 12. oktober 2017 – Le trajno vzdržen zdravstveni sistem in z dokazi podprto odločanje omogočata hiter dostop do inovativnih zdravil, cepiv, terapij in tehnologij, ki spreminjajo obravnavo mnogih bolezni ter podaljšujejo in rešujejo življenja bolnikov. Ker hkrati znižujejo tudi stroške specialistične in bolnišnične obravnave ter dvigujejo produktivnost, so vlaganja v raziskave in razvoj ne le stroškovno upravičena, temveč nujna. Toda soočamo se s starajočo se družbo in vse pogostejšimi kroničnimi boleznimi, propulzivnimi inovacijami, pomembnimi razvojnimi premiki v medicini in omejenimi finančnimi viri. Vse to že danes resno ogroža vzdržnost slovenskega zdravstvenega sistema, pri čemer so cene zdravil na recept prispevale k upočasnitvi rasti tekočih izdatkov za zdravstvo, saj so danes za skoraj tretjino nižje kot v letih pred svetovno gospodarsko krizo, stroški življenjskih potrebščin pa so se v tem obdobju povišali. Poleg tega izdatki za zdravila na recept predstavljajo le 14 odstotkov javnih zdravstvenih izdatkov.

Na strateški konferenci je **ministrica za zdravje Milojka Kolar Celarc** med drugim poudarila, da bosta novela Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju ter Zakon o dolgotrajni oskrbi zagotovila trajne in stabilne vire za dolgoročno financiranje zdravstvenega varstva ter kakovostno, dostopno in inovacijam odprto zdravstvo. Izpostavila je tudi pomen inovacij v zdravstvu, kot so uvedba e – recepta, e – napotnice ter projekta Intravizor, s katerim spremljajo porabo in cene zdravil v slovenskih bolnišnicah ter pomen farmakoloških inovacij ter uvajanje novih zdravil, ki podaljšujejo življenja, zmanjšujejo potrebo po drugih zdravstvenih storitvah, izboljšujejo kakovost življenja in zmožnost za delo ter dodala: "Posebno dobre rezultate zdravljenja imamo z biološkimi zdravili, ki so dobila dovoljenja za promet v zadnjih 15 letih in so izrazito izboljšala zdravstvene izide bolnikov z multiplo sklerozo in upočasnila napredovanje te bolezni. Tudi nove metode zdravljenja revmatoidnega artritisa upočasnjujejo napredovanje bolezni in celo izboljšujejo zdravstveno stanje. Nove terapije so v zadnjih 20 letih za kar 20 odstotkov zmanjšale umrljivost zaradi raka, velik pa je napredek tudi pri zdravljenju bolnikov z virusom HIV, saj je zdravljenje prispevalo k znižanju smrtnosti za kar 80 odstotkov, ... Poleg ekonomskega, pri nabavah upoštevamo tudi etični vidik in kljub majhnosti našega trga, nam uspeva zagotavljati zelo širok nabor novih inovativnih zdravil, pacienti pa jih pri nas lahko dobijo primerljivo hitro z drugimi evropskimi državami, čeprav dajemo v Sloveniji za zdravstveno blagajno bistveno manj denarja na prebivalca kot nekatere druge države."

Državni svetnik mag. Peter Požun, predsednik Komisije za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide Državnega sveta RS pa je uvodoma pojasnil še: "Vsi se zavedamo, da je obdobje gospodarske krize v zdravstvenem sistemu pustilo težke posledice. Kot smo

večkrat opozorili tudi v razpravah v Državnem svetu, je v kriznem obdobju izrazito primanjkovalo sredstev že za ustaljene zdravstvene prakse, kaj šele za vlaganje v inovacije in razvoj. Pred oblikovalci javnih zdravstvenih politik zato niso enostavni izzivi, saj se od njih pričakuje, da bodo oblikovali politike, ki bodo usmerjene v paciente in jim zagotavljale visoko stopnjo varnosti zdravstvene obravnave, hkrati pa bodo učinkovite in vzdržne z ekonomskega vidika. Na žalost se ob omembi vzdržnosti sistema še vedno največkrat v prvi vrsti pomisli na stroške – bodisi progresivno naraščajoče stroške zdravstvene oskrbe, bodisi na, zlasti v začetnih fazah, stroškovno precej obremenilne investicije v napredek. Pri tem se je treba zavedati, da med njimi obstaja pomembna razlika - s premišljenim vlaganjem v slednje se namreč lahko posredno ali neposredno vpliva tudi na zniževanje prvilh.”

Pred 6. strateško konferenco Vrednost inovacij: Trajnostni in ciljno usmerjeni zdravstveni sistem, ki je potekala v Državnem svetu Republike Slovenije, so predstavniki izvajalcev zdravstvenih politik, akademskih raziskovalnih institucij, farmacevtske industrije in bolnikov izmenjali poglede in stališča o vrednosti inovacij v zdravstvu in prihodnosti slovenskega zdravstvenega sistema, ki se bo moral prilagajati novim okoliščinam in izzivom. Kakšen naj bo torej zdravstveni sistem, ki bo omogočal za napredek slovenske družbe ključna vlaganja v raziskave in razvoj, ki bo bolnikom v prihodnosti lahko zagotavljal hiter in nemoten dostop do inovacij in bil ob tem trajno vzdržen?

Napredek v zdravljenju se navadno povezuje z medicino, visoki stroški pa z zdravili, opozarja **dr. Vasilisa Sazonov, podpredsednica uprave Mednarodnega foruma znanstvenoraziskovalnih farmacevtskih družb**, ki je skupaj s Kemijskim inštitutom pripravil 6. strateško konferenco: *”Zdravila so draga, imamo najdražja zdravila v Evropi, izdatki za zdravila strmo naraščajo, ...to so pogosto slišane domneve, ki tvorijo ene največjih mitov v slovenskem zdravstvu, saj nimajo prav nič opraviti s stvarnostjo. Nedavna primerjalna analiza uradnih cen v Evropi je pokazala, da so ravni slovenskih uradnih cen med najnižjimi v EU. Poleg tega so izdatki za zdravila v Sloveniji danes podobni izdatkom v času svetovne gospodarske krize v letu 2009. Rezultati analiz so jasno pokazali, da so cene zdravil na recept, kljub staranju prebivalstva in posledično povečani rabi zdravil, v Sloveniji pripomogle k upočasnitvi rasti tekočih izdatkov za zdravstvo, saj so se med letoma 2010 in 2016 znižale za kar 31 odstotkov. Medtem pa so v istem obdobju cene življenjskih potrebščin narasle za 5,9 odstotka. Javnost bo prav gotovo razveselilo tudi dejstvo, da slovenski bolnik za 200 evrov na leto prejme približno enak nabor zdravil kot belgijski, ki zanj odšteje skoraj 450 evrov. Vse to so podatki, ki pričajo, da imamo v Sloveniji v primerjavi z evropskimi državami, ki imajo podoben dostop do zdravil, najnižje izdatke za zdravila na prebivalca. In pričajo tudi o tem, da na področju cen zdravil ni več prostora za administrativne ukrepe.”*

Ob aktualnih več milijonskih izgubah javnih zdravstvenih zavodov in interventnih ukrepih za finančno konsolidacijo javnega zdravstva, skrajševanje čakalnih dob in paketu novel zdravstvenih zakonov v parlamentarnem postopku, je razmislek o potrebnih pogojih za trajno vzdržen zdravstveni sistem še kako na mestu. **Mag. Marjan Sušelj, generalni direktor Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije** poudarja: *”Za financiranje obstoječih pravic iz obveznega zdravstvenega zavarovanja in vedno novih inovacij v zdravstvu je potrebno vsako leto načrtovati tudi določen odstotek dodatnega denarja za vlaganje v razvoj,*

vendar pa morajo takšna vlaganja istočasno spremljati tudi konkretni ukrepi za bolj učinkovito in uspešno delovanje zdravstvenega sistema (učinkovita organizacija javne zdravstvene službe, integralna oskrba bolnikov, ugodno razmerje med stroški in koristmi novih zdravil,...). Vlaganje se bo namreč obrestovalo le, če ga bomo znali tako upravljati, da bomo z njim tudi dosegli zastavljene vsebinske cilje, kot so bolj zdravo in kakovostno življenje ter učinkovito upravljanje kroničnih bolezni."

Izzive in nove vloge, s katerimi se bodo v prihodnosti soočali javni zdravstveni sistemi ter nekatere predloge za finančno konsolidacijo obstoječega stanja je predstavila **izr. prof. dr. Petra Došenović Bonča z Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani**, ki ocenjuje: *"Obstoječi ukrepi, kot na primer sanacija bolnišnic, niso zadosten odgovor na izzive prihodnosti, ko bo uresničevanje osnovnih načel zdravstvenega sistema - solidarnost, kakovost, dostopnost in učinkovitost - ob velikih družbenih spremembah in novih pristopih v medicini zahtevalo spremembe v financiranju, pri izvajalcih in podpornem okolju za disperzijo inovacij, saj obstaja nevarnost, da bi bila sodobna medicina zaradi pomanjkanja finančnih virov v obstoječem sistemu dostopna le delu populacije. Zato so med drugim nujno potrebni jasno odločanje o sestavi košarice, ki je solidarnostno financirana, reforma zdravstvenega zavarovanja in večja vloga vseživljenjskega financiranja, realne cene zdravstvenih storitev in ažurirani plačilni modeli izvajalcev, spodbude za zaposlene v zdravstvu, vrednotenje zdravstvenih tehnologij, z dokazi podprto odločanje, transparentnost in večja učinkovitost zdravstvenega sistema. Slednja je nujna, da z razpoložljivimi viri, ki bodo sicer vedno zaostajali za potrebami, vseeno zagotovimo zdravstvo po zgledu razvitih držav."*

Slovenske znanstvene skupine so zaradi mednarodno priznanih znanstvenih dosežkov in prestižnih nagrad mednarodno uveljavljene in spoštovane, saj se na področju inovativnih raziskav uvrščajo v sam svetovni vrh. **Raziskovalka Dr. Iva Hafner Bratkovič s Kemijskega inštituta** je pojasnila vlogo akademskih institucij pri razvoju novih zdravil, diagnostičnih metod in inovativnih metod zdravljenja ter poudarila: *"Vlaganja v bazične raziskave so ključnega pomena za poznavanje mehanizmov neozdravljivih bolezni, ki omogočajo razvoj novih zdravil in naprednih oblik zdravljenja. Prav z užitkom bi opazovala, kako bi se slovenska znanost razvijala, če ne bi bila podhranjena praktično v vseh pogledih ter močno obremenjena z birokracijo."*

Kakšna je resnična vrednost inovacij v zdravstvu nedvomno najbolje vedo bolniki in njihovi svojci na področjih, kjer ključnega preboja v zdravljenju še ni. In pa tisti, ki so jim inovacije v zdravstvu spremenile življenje. Med njimi je tudi **Aladar Belec, bolnik z juvenilnim**

revmatoidnim artritisom iz Društva revmatikov Slovenije, ki ob današnjem svetovnem dnevu revmatikov sporoča: *"Inovativna zdravila zame pomenijo življenje - z njihovo pomočjo namreč lahko migam, skrbim sam zase in kot tak sem lahko oče, partner, prijatelj in trudim se biti čim bolj koristen državljan. Zaradi revme res ne umreš, ampak, če ni pravočasne zdravstvene oskrbe, če ni ustrezne terapije in če ni ustrezne strokovne pomoči, potem življenje revmatika z vsemi bolečinami in tegobami ni dostojno in polnovredno življenje."*

Sodelujoči so se strinjali, da inovacije v zdravstvu rešujejo življenja, kljub temu pa v sistemu še vedno ni relevantnega vrednotenja zdravstvenih tehnologij in potrebnih registrov, ki bi omogočili učinkovito obravnavo bolnikov in dostop do inovacij v zdravstvu. Manjkajo tudi spodbude zaposlenim v zdravstvu, predvsem pa vizija trajne vzdržnosti sistema, da se bo ta lahko prilagajal izzivom prihodnosti.